

Week 48 WRC

Beste lui,

We zijn inmiddels aan het eind van de tweede week van de Wereld Radio Conferentie (WRC) in Dubai aangekomen. Zoals eerder vermeld is mijn aanwezigheid hier voor de behartiging van de belangen van de Nederlandse vereniging voor Programme Making and Special Events (PMSE). De WRC werkt met een agenda van 10 punten. Dat klinkt als niet heel veel – moet daar nou een maand over vergaderd worden zou een voor de hand liggende vraag zijn – maar helaas is het niet zo simpel: je hebt namelijk 1.1, 1.2, 1.3 etc. Dus in werkelijkheid zijn er net iets meer agendapunten dan louter 10. Mijn agendapunt hier betreft 1.5, de herbeoordeling van het overgebleven stuk UHF (470-694Mhz) voor ITU regio-1.

De International Telecommunication Union (ITU) kent aan frequentiebanden bestemmingen toe. Zo had het stuk UHF 470–980 Mhz de kwalificatie ‘Broadcast’. Met de migratie van analoge televisietransmissies naar digitale transmissie viel met name in het hoge stuk van die UHF-band een stuk vrij, waar destijds de International Mobile Telecommunications (IMT) community hun pijlen onmiddellijk op richtten. En zo was al in 1997 de 900Mhz band – 880-960Mhz – ten behoeve van 3G, in 2007 de 800Mhz band - 790-862Mhz – ten behoeve van 4G en in 2015 de 700Mhz band - 694-790Mhz – ten behoeve van 5G aan IMT toegewezen. Waarmee dus de

bestemming van deze stukken van de UHF van 'Broadcast' naar IMT was gewijzigd. In het overgebleven stuk UHF, 470-694 Mhz, bevindt zich Digitale Video Broadcast - terrestrial (DVB-T) digitale televisie (in ons land Digitenne), Radio Astronomie (ik heb op mijn falie gekregen van die twee lezertjes die nog over waren na de eerste alinea's van het vorige verslag; astronomie en astrologie mag je niet door elkaar halen) en PMSE. De herbeoordeling van dat laatste stukje UHF met een broadcastbestemming was in 2015 op de agenda gezet voor bespreking op de WRC van 2023.

Zoals eerder omschreven volgt Nederland als lid van het Conférence Européenne des administrations des Postes et Télécommunications (CEPT) het door hun gecombineerde standpunt (overigens geen 56 landen zoals eerder vermeld maar 46 landen ... ik weet niet helemaal zeker of de slordigheid van mijn handschrift een rol heeft gespeeld in deze fout of dat ik gewoon verkeerd ben voorgelicht). Dat betekent ook dat er niet mag worden afgeweken van het CEPT-standpunt in deze vergaderingen. CEPT wijst een coördinator aan per agendapunt en die voert namens die CEPT-landen het woord. Om daar weer overleg over te hebben zijn er aparte CEPT-coördinatievergaderingen, waar de resultaten van eerdere overleggen en de gezamenlijke strategie daarop weer wordt besproken.

Binnen CEPT bleek het al bijzonder ingewikkeld om een standpunt voor agendapunt 1.5 te verkrijgen. In de meeste zuidelijke EU-landen wilde men vooral die broadcastbestemming voor

het UHF-deel 470-694Mhz ongewijzigd laten. In deze landen is digitale televisie nog erg populair en bovendien gratis, terwijl het noordelijke deel van Europa dat liever niet wilde, omdat daar het aantal kijkers via deze vorm van transmissie alleen maar afneemt. Daar komt bij dat in ons geval Digitenne een commerciële dienst betreft van KPN. Het is aannemelijk dat KPN bij toewijzing voor 'Mobiel' en wellicht in de toekomst IMT aanmerkelijk betere commerciële resultaten kan behalen op dit stukje UHF dan men nu bereikt met louter Digitenne.

Hier tijdens de WRC blijkt niet alleen op CEPT-niveau verdeeldheid, maar ook voor ITU regio-1: 59 landen willen 'No change', 48 landen zijn voor het toewijzen aan 'mobiel' op basis van secundair gebruik tot een bepaalde datum, waarna 'Mobiel' óf co-primair, óf primair gebruik van de band kan worden toegekend. Er is ook een aantal landen dat voor het opsplitsen van de band is: 614-694Mhz toewijzen aan mobiel, 470-608Mhz ten behoeve van 'Broadcast' behouden. Met name veel landen in Afrika, vertegenwoordigd in de African Telecommunications Union (ATU), zien een wijziging van de bestaande broadcastbestemming niet zitten. De reden daarvoor is vooral gelegen in het feit dat men daar pas zeer recent DVB-T netwerken operationeel heeft gemaakt en het veelal de enige publieke beschikbare televisieservice betreft. Ook Rusland, vertegenwoordigd in de Regional Commonwealth in the Field of Communications (RCC), is voor zo'n 'No change'.

Er was door de voorzitter van de sub-working-group 4C2 heel voortvarend een tabel gemaakt met de verschillende varianten van voorstellen. Die tabel kende zeven varianten waarbinnen dan weer zo'n vier verschillende mogelijkheden zijn: wel of niet opsplitsen van de band, wel of niet primair, co-primair, secundair, introductiedatum, wel of niet aeronautical, toewijzen aan 'Mobiel' of gelijk als IMT enzovoort. Omdat de landen die voor een 'No change' zijn wel enigszins in de meerderheid zijn en men zo dus ook enigszins het gevoel heeft geen enkele concessie aan dat standpunt te hoeven doen, hebben we de eerste twee weken van deze overleggen van de diverse landen eigenlijk alleen maar herhalingen van standpunten, dan wel de motivatie behorend bij die standpunten gehoord. Deze "wij zijn groot en hoeven geen concessies te doen"-instelling leeft ook aan de kant van

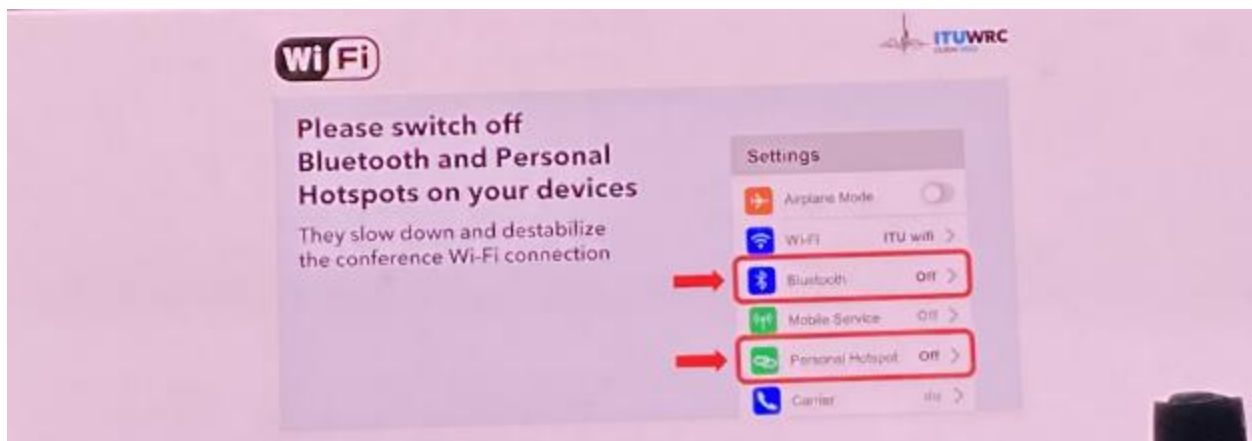
CEPT, waarmee dus automatisch al een soort patstelling was ontstaan. En waren er ook landen, zoals de Verenigde Arabische Emiraten, die een 'Mobiel' toewijzing als co-primair voor de hele band voor ogen staat, waar onmiddellijk buurland Iran ('No change') bezwaar tegen maakt. Met dat Iran is nog wel iets bijzonders aan de hand: in hun delegatie bevindt zich een zekere meneer Arasteh, die ogenschijnlijk het volledige ITU-radioreglement inclusief alle

voetnoten (kom ik nog op terug) uit zijn hoofd kent en dus regelmatig van zich laat horen om enigszins corrigerend op een zojuist gedaan voorstel te reageren. Voor met name de voorzitters is meneer Arasteh niet altijd even fijn om in de zaal te hebben, maar ik moet zeggen dat ik wel diep respect voor zijn inhoudelijke kennis kan opbrengen.

Een politieke oplossing, voor iets wat ogenschijnlijk voor het ene land een probleem kan vormen en voor het andere land juist niet, is het wapen voetnoot. Bij een voorstel kan via zo'n voetnoot geregeld worden dat een bepaald land of regio een uitzondering dan wel iets geregeld kan krijgen op het onderhavige voorstel of regeling. Een voor ons belangrijke voetnoot is 5.296:

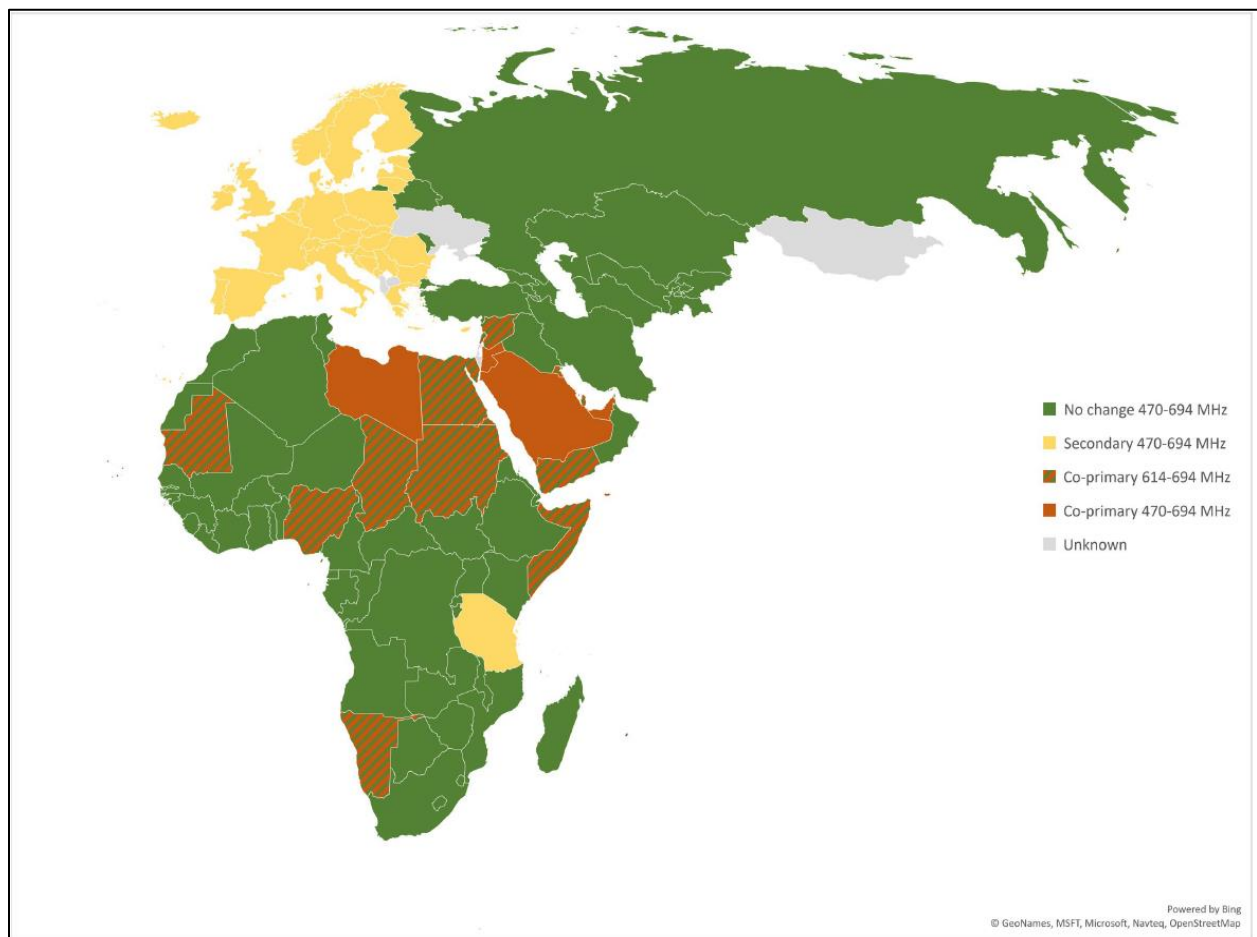
Additional allocation: in Albania, Germany, Angola, Saudi Arabia, Austria, Bahrain, Belgium, Benin, Bosnia and Herzegovina, Botswana, Bulgaria, Burkina Faso, Burundi, Cameroon, Vatican, Congo (Rep. of the), Côte d'Ivoire, Croatia, Denmark, Djibouti, Egypt, United Arab Emirates, Spain, Estonia, Finland, France, Gabon, Georgia, Ghana, Hungary, Iraq, Ireland, Iceland, Israel, Italy, Jordan, Kenya, Kuwait, Lesotho, Latvia, The Former Yugoslav Republic of Macedonia, Lebanon, Libya, Liechtenstein, Lithuania, Luxembourg, Malawi, Mali, Malta, Morocco, Mauritius, Mauritania, Moldova, Monaco, Mozambique, Namibia, Niger, Nigeria, Norway, Oman, Uganda, the Netherlands, Poland, Portugal, Qatar, the Syrian Arab Republic, Slovakia, the Czech Republic, the United Kingdom, Rwanda, San Marino, Serbia, Sudan, South Africa, Sweden, Switzerland, Swaziland, Tanzania, Chad, Togo, Tunisia, Turkey, Ukraine, Zambia and Zimbabwe, the frequency band 470-694 MHz, and in Angola, Botswana, Lesotho, Malawi, Mauritius, Mozambique, Namibia, Nigeria, South Africa, Tanzania, Zambia and Zimbabwe, the frequency band 470-694 MHz is also allocated on a secondary basis to the land mobile service, intended for applications ancillary to broadcasting and programme-making. Stations of the land mobile service in the countries listed in this footnote shall not cause harmful interference to existing or planned stations operating in accordance with the Table in countries other than those listed in this footnote. (WRC-15).

Hiermee is dus geregeld dat wij als PMSE de 470-694Mhz UHF-band als secundaire gebruiker (we mogen de hoofdgebruiker niet verstoren) mogen gebruiken.

Woensdag was de voorzitter van die sub-working-group 4C2 het zat. Na vooral veel herhalingen van argumenten, maar nog steeds geen enkele beweging in ons agendapunt, besloot deze om een

deel van de discussie, die op dat moment vooral om de studies naar ‘kan ‘Mobiël’ naast ‘Broadcast’ probleemloos functioneren, ja of nee’ ging, bij de commitie-4 voorzitter te parkeren. In 2015 is afgesproken dat bij die herbeoordeling van de UHF 470-694Mhz door de diverse autoriteiten studies naar de mogelijkheden uitgevoerd zouden moeten worden. Dat onderzoek is in Nederland ook uitgevoerd, maar zoals het gebruik van dit stukje UHF nu eenmaal verschilt per land is de uitkomst van die verschillende onderzoeken ook niet eenduidig. Daar gaat nu een deel van de discussie over. Daar komt bij dat belanghebbenden onderzoeksresultaten nog wel eens gunstiger willen presenteren dan ze zijn. Zo vermelden de schermen in de grote plenaire vergaderzaal structureel of je je bluetooth van je telefoon wil uitschakelen en je telefoon niet als Wi-Fi hotspot wil inzetten. Die tweede kan ik nog wel in meekomen, heel veel Wi-Fi op dezelfde locatie zal inderdaad wel eens een probleem kunnen vormen, maar dat Bluetooth.... Hoezo ITU??? Was dat niet precies waarvoor we hier bij elkaar zitten? Ongetwijfeld is er een dik rapport waarin werd verklaard dat deze twee systemen probleemloos naast elkaar konden functioneren en is op basis daarvan de vergunning voor Bluetooth verstrekt, maar blijkt de praktijk, zoals wel vaker, helaas weerbarstiger.

Van een Italiaans delegatielid kreeg ik deze kaart van ITU regio-1, gemaakt door de European Broadcasting Union (EBU), die heel aardig laat zien hoe de verhoudingen voor de diverse voorstellen liggen. Met een beetje pragmatische insteek zou je uit dit overzicht kunnen vaststellen dat een wijziging van het CEPT-standpunt naar ‘No change’ voor dit agendapunt

meteen een gelopen race zou opleveren, maar sowieso de conclusie dat de sleutel tot de oplossing bij de CEPT ligt.

Omdat het parkeren van de studievraag nog steeds geen enkele soelaas bood op de voortgang van dit onderwerp in de overleggen van de sub-work-group 4C2, besloot de voorzitter donderdag om met een kleinere delegatie van maximaal drie personen van iedere organisatie (African Telecommunications Union (ATU), European Conference of Postal and Telecommunications Administrations (CEPT), Regional Commonwealth in the Field of Communications (RCC)) 'informeel' verder te vergaderen en gelijktijdig sub-work-group 4C2 'on hold' te zetten. Aansluitend was er een CEPT-coördinatiemeeting, waar gekozen werd wie van de CEPT leden naar deze 'informal group' zou gaan en werd er ook nog een 'observer' vanuit de CEPT aangesteld. Aardige anekdote in de zijlijn: de CEPT-voorzitter vraagt om personen voor die 'informal workgroup' vanuit de CEPT-landen aan te leveren. Chair: "Sweden you have the floor", Amehla: "Thank you chair, may I propose: uh..... would you marry me?". Kijk, dat zijn nou de grapjes die je in deze omgeving niet verwacht, maar die het wel allemaal een stuk menselijker maken en gelijktijdige ook de spanning verlagen. In dit overleg werd nog eens herhaald dat de CEPT vooralsnog niet zou afwijken van zijn standpunt: secundair voor 'Mobiel' voor de gehele band (470-694) met de mogelijkheid voor een upgrade naar co-primair per WRC 2031.

In de voorlopige voorstellen voor de agenda van de WRC in 2027 zitten voor directe communicatie van telefoon naar satelliet (mobile-satellite service (MSS), dit betreft die melkpak-satellieten die in een lage baan om de aarde zitten en met heel veel zijn, zoals Starlink):

“to conduct the appropriate sharing and compatibility studies on possible new allocations to the mobile-satellite service on a primary and/or secondary basis, ensuring the protection of services to which the band is allocated on a primary basis for the following frequency bands, or parts thereof:

- 470-614 MHz;
- 614-960 MHz (considering FDD arrangements in the range);”

Het verzoek omvat veel meer mogelijke frequentiebanden en het gerucht gaat dat dit verzoek vanuit een grote Amerikaanse telefoonfabrikant afkomstig is.... (Apple?) en gaat er bovendien vanuit dat dit spectrum in alle ITU-regio's beschikbaar is voor IMT, wat zoals gezegd voor onze regio-1 zeker niet het geval is. Over die melkpak-satellietjes is wel het een en ander te doen: zo leveren ze een hoop ruimteschroot op, verblinden of op zijn minst vertroebelen ze het zicht op de ruimte en worden lanceringen van voertuigen naar de ruimte steeds ingewikkelder. Dan is er nog discussie over 'wie gaat er nou eigenlijk over en vanaf welke hoogte is dat dan'?

Inmiddels is aan CEPT via die informele bijeenkomsten duidelijk gemaakt dat een co-primaire toekenning er met het aantal 'No change'-organisaties niet in zit en dat het hooguit een secundaire allocatie voor het stuk 614-694Mhz met een mogelijke herbeoordeling van dit stukje UHF per WRC 2031 het maximaal haalbare is. Dat er wellicht via voetnoten voor landen gewerkt kan worden aan een co-primaire status per land wordt onderzocht.

Ik ga er vooralsnog even vanuit dat het stukje 614-694Mhz alleen voor de meeste mobiele toepassingen niet bijzonder interessant is en zeker ook omdat het geen geharmoniseerd frequentiespectrum betreft. Hoewel het wel er een beetje schijn van heeft dat de IMT-community aan het voorsorteren is op een 600Mhz band. Om de CEPT-voorzitter te citeren: “wees niet bedroefd over het compromis, het is een goed compromis als anderen even bedroefd zijn”. Waar de Noord-Europese landen vrij collectief vanuit gaan is het op termijn beëindigen van de DVB-T diensten in het stuk 470-606Mhz. Het Verenigd Koninkrijk geeft zelfs te kennen het voortbestaan van lineaire televisie in twijfel te trekken. Mocht dat het geval zijn, dan is dit stuk spectrum met een 'Mobiel' allocatie veel beter bruikbaar (lees: verhandelbaar) dan met zijn

huidige 'Broadcast' allocatie. We zijn inmiddels in de weekendsessie beland. Op het moment van schrijven is het zaterdagavond en staan de eerste twee vergaderingen vanaf zondagmorgen al in de agenda. Aankomende woensdag zou onze sub-work-group 4C2 klaar moeten zijn en moet er overgedragen gaan worden aan de drafting group. Vooralsnog verwacht ik dat de planning wat optimistisch is.

Screenshot: Matthias Fehr

In de Nederlandse delegatie bevinden zich ook afgevaardigden van het ministerie van Defensie. Omdat Alle de Jong na afloop van de vorige WRC met pensioen is gegaan, is deze Defensie-afvaardiging nieuw in deze ITU-arena: Ilona Meijssing, Wiebe de Vos en Ilco Stallmann (voor laatstgenoemde is een undercovercarrière echt niet weggelegd: zijn voorkomen verradt onmiddellijk: politie of defensie!).

Defensie is de enige gebruiker die niet hoeft te specificeren wat ze in welke frequentieband precies doen, maar uit het feit dat er structureel één van de genoemde luitjes bij agenda-item 1.5 overleggen aanwezig was, mag worden afgeleid dat ook Defensie interesse heeft in dit stukje UHF. Nu moet ik zeggen dat Defensie een prima partij is om spectrum mee te delen; over en weer zijn we goed bereikbaar en zijn afspraken over het algemeen prima te maken.

De secretaris van de NVC, Jaap Steenge, heeft mij inmiddels omgedoopt tot Lucky Luke. U weet wel, de 'lonesome cowboy' stripfiguur die sneller schiet dan zijn schaduw. Ik weet niet helemaal zeker of die bijnaam ontstaan is doordat ik mij vanwege een paar zieken in de Nederlandse delegatie enige dagen hoofdzakelijk alleen door de gangen van het World Trade Conferentie centrum heb bewogen, of dat dit ingegeven is door het opvallend rode rugzakje waarmee ik mij van vergadering naar vergadering verplaats.

In een land waar ogenschijnlijk geld geen enkele rol speelt en er geen goede Arabische vertaling bestaat voor het woord ‘energietransitie’, houdt men tegelijk met de Wereld Radio Conferentie ook de United Nations Climate Change Conference (COP28). Die conferentie vindt plaats aan de andere kant van de stad, maar men zet om de bezoekers snel transport naar die locatie te verlenen met gemak vijf rijbanen af, zodat die bezoekers niet in de file hoeven te staan.

Luitjes, tot volgende week maar weer,

Kees